

Centar za ekologiju i održivi razvoj, Subotica

Saopštenje za medije: hitno

CEKOR i eksperti: Stvarna cena uglja u Srbiji je dva do četiri puta veća od one koju građani i kompanije plaćaju kroz račun za struju

Fiksni troškovi proizvodnje elektrana EPSa na ugalj su $\frac{3}{4}$ cene struje, što znači da i bez proizvodnje kilovata elektrane koštaju 75% od ukupne cene struje

Na metodološki utemeljen način smo pokazali da je u finansijskom smislu pogubno dalje ulagati u stari način proizvodnje, koji javno preduzeće vodi u sve veće gubitke

Vreme je za prelazak na obnovljive izvore energije

CEKOR poziva vlasti na otvoreni i demokratski dijalog na stručnim osnovama o trenutnim i budućim investicijama u energetiku Srbije

Palić/Subotica 30.08.2021.

Za objavljivnje hitno:

U okviru svog šireg poduhvata detaljnog i stručnog dokazivanja da je Srbiji neophodno da pod hitno izradi utemeljen i ambiciozan plan zelene elektro energetske tranzicije sa fosilnih goriva na obnovljive izvore energije CEKOR je sa timom uglednih stručnjaka izradio studiju o "STVARNOJ CENI STRUJE IZ UGLJA U SRBIJI". Ovu studiju smo predstavili u okviru dvodnevnog seminara „Stvarna cena struje iz uglja“ koji je organizovao CEKOR u periodu 27-28. avgust 2021. godine na Paliću, nadomak Subotice.

U petak 27.08.2021. je održana prezentacija studije / istraživanja „Stvarna cena struje iz uglja u Srbiji“. Autori istraživanja su dr Ilija Batas Bjelić, naučni saradnik Instituta tehničkih nauka SANU, dr Dejan Molnar, vanredni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Zvezdan Kalmar iz CEKOR-a.

Namera autora je da u trenutku dok se zahuktava program energetske efikasnosti i solarnih fotonaponskih panela za domaćinstva i priprema nacrt Nacionalnog elana za energiju i klimu obrate široj i stručnoj javnosti sa ekonomskim posledicama stvarne cene struje koja se trenutno u Srbiji pretežno proizvodi iz nisko kvalitetenog lignite koji se kopa u kolubarskom i kostolačkom ugljenom basenu..

Osnovni cilj studije je bio da se utvrdi cena po kojoj se struja u Srbiji proizvodi te da se ona uporedi sa cenom koju građani i privreda trenutno plaćaju a koja u plavoj tarifi na jedno tarifnom brojilu iznosi 47,6€/MWh dok je na višoj dnevnoj tarifi na dvotarifnom brojilu 54,5 €/MWh. Utvrđeno je da stvarna cena struje iznosi preko 62€/MWh te da je razlika do koje se došlo između ove dve cene – one koju trenutno plaćamo za struju i one koliko bi ona trebalo da iznosi – nam govori koliko mi zapravo svakako plaćamo za proizvodnju struje iz lignita, a da to ne

vidimo, jer su ti troškovi nastali po nekim drugim osnovama (subvencije, ekološke štete kao što su zagadjivanje vode, zagadjivanje vazduha, upotreba zemljišta, odlaganje “jalovine” i pepela,, narušavanje zdravlja stanovništva itd.).

Dodatno je objašnjeno na koji način se stvarna cena struje iz lignita pri integraciji u elektroenergetski sistem ne vidi jer je skrivena veoma niskom cenom hidroenergije. Autori su prikazali jedinstvenu metodu kako se indirektno može doći do ovih cena iako su one finansijskim izveštavanjem nevidljive.

Najpre se na osnovu dostupnih javno objavljenih finansijskih izveštaja JP EPS računovodstvenim pristupom došlo do prosečne cene koštanja struje iz lignita u periodu 2017-2019. godina od oko 71 EUR/1 MWh. Imajući u vidu da je na tržištu SEEPEX prosečna cena električne energije je bila u rasponu od 45-55 EUR/MWh, **studija ukazuje na to da je gubitak javnog preduzeća na proizvodnji struje na nivou 17-26 EUR/MWh**. Potom su na ovako izračunatu osnovu nadograđeni eksterni troškovi – ekološki i zdravstveni, čime cena struje iz uglja postaje još veća i dostiže iznos od 108-207 € megavat času (u zavisnosti od metoda) – **što pokazuje da su STVARNI troškovi 3-4 puta veći od onih koji se plaćaju**. Pošto su je razlika u eksternim troškovima obuhvata zaštitu životne sredine i zdravlje građana, zaključeno je da ostatak cene građani plaćaju indirektno kroz devastaciju životne sredine i narušavanje sopstvenog zdravlja.

Cene su jedna od osnovnih kategorija u tržišnoj privredi na osnovu kojih građani i privreda donose svoje odluke o potrošnji i proizvodnji. Nerealno niska cena struje iz uglja koju trenutno plaćamo nas navodi da trošimo više i da struju nastavimo da proizvodimo na dosadašnji način. Stvarna cena struja iz uglja do koje su autori ove studije u svom istraživanju došli, čini da proizvodnja iz lignita nije isplativa te da je u najkraćem roku potrebno preduzeti korake koji bi : 1.) doveli do prestanka zaduživanja naše zemlje za zastarele i prljave tehnologije koje potkopavaju dugoročnu konkurentnost privrede; 2.) stimulisali uvođenje novih tehnologija poput fotonaponskih elektrana i 3.) doprineli promenama poslovnog modela našeg javnog preduzeća EPS.

Posebno je interesantan je nalaz ove studije da su fiksni troškovi proizvodnje termoelektrana koji ne zavise od obima proizvodnje i koji se imaju i kada je proizvodnja nula, veoma visoki (iznose $\frac{3}{4}$ ukupnih troškova), kao i da su troškovi održavanja sistema izuzetno visoki. Tako naizgled investiciono jeftina tehnologija postaje preskupa tokom svog radnog veka.

Korisnost ove studije ogled se u tome što donosi odluka na metodološki utemeljen način ukazuje na to da je u finansijskom smislu pogubno dalje ulagati u stari način proizvodnje, koji javno preduzeće vodi u sve veće gubitke. Kako bi se preduzeće očuvalo i učinilo konkurentnim u budućnosti treba razmotriti alternativne investicione mogućnosti. Da bi ove druge (održive i ekološki prihvatljivije) investicione opcije bile atraktivne u poređenju sa proizvodnjom iz lignita, prvi korak je da se suočimo sa stvarnom (mnogo većom!) cenom proizvodnje iz uglja i shvatimo da trenutni model mnogo više košta nego što to izgleda.